

INHOUD

1. Praatjesdag 9
2. Wacht, eerst dit 12
3. Voornemens 17
4. Hakan en Yasin 19
5. Suppen 21
6. Schooldagen 24
7. Washand 27
8. Kunstshot 29
9. Fanny 31
10. Schuhplatteln 33
11. Hohei! 35
12. Wat vet 37
13. Koffie verkeerd 39
14. Opbrengstgericht 41
15. Stil 43
16. Treurwilgen 45
17. November 47
18. Moeilijke jongens 49
19. Het Grote Kunstroof Project 51
20. Visitatie 53
21. Slapstick 55
22. Stagiair op wieltjes 57
23. Vijftig tinten 59
24. Schoolkrant 61
25. Tafeltjesavond 63
26. School met den iPad 65

27. Poster plakken 68
28. Twix met Red Bull 70
29. Sinterklaasfeest 73
30. Surprises 75
31. Groepjes maken 77
32. Talentenjacht 79
33. Ethiopio 81
34. Kerstgala 83
35. Top 2000 85
36. Kusjes 87
37. Een nieuwe tijd 89
38. De ideale wereld 92
39. Een klassiek ongeluk 95
40. Vangrailkinderen 97
41. Rob 99
42. Open Dag 101
43. 'Hé, hou je kop effe!' 103
44. Pesten 106
45. Rozendag 108
46. De School van BNN 110
47. Stank 113
48. Meten is meten 115
49. Meester Staal 117
50. Sneeuw 119
51. Ziek 121
52. Harlem Shake 124
53. Hotcha! Jazz! 126
54. Sir, what will you vote? 128
55. Powerreizen 130
56. Guernica 132
57. De garnaal 134
58. Alhambra 136

59. Bezemwagen 138
60. Zesjes 140
61. Jarig 142
62. Knoeiers 144
63. Simpel is (niet) goed 146
64. Hier die bal! 148
65. Gymleraren 150
66. Puck (en Floor) en de molenwiek 152
67. Schrikken 156
68. Bijgeloof 158
69. Ritselende snoepapiertjes 160
70. Fins, Fries, Amhaars 162
71. De benen van Carl Lewis 164
72. Pisvingers 166
73. Ik kan het weten 168
74. Nooit saai 170
75. Sufferdjes en helden 172
76. Francine 174
77. Liniaaltjes 176
78. Nachtmerries 178
79. Het examen is gesloten 180
80. Bang 182
81. Sportdag 184
82. Schermpjes 186
83. Moorkop 188
84. Eva 190
85. Spieken 192
86. Teenslippers 195
87. Het jaar van Mark 197
88. Laatste dag 199

Verantwoording 201

PRAATJESDAG

De eerste schooldag is eigenlijk geen schooldag. Het is Praatjesdag, en ik zie er altijd als een berg tegenop.

‘Haaai!’ roept de eerste collega die ik tegenkom. Het is Madeleine van Nederlands. Ik krijg drie kussen van de lieve schat, goed geplaatst in de lucht, net naast de wang.

‘Hoe was je vakantie?’ vraag ik snel, voor ze het aan mij vraagt.

‘Fantastisch. Zuid-Frankrijk. Leuke camping. Wijntje. Lekker gegeten. En jij?’

En ik? Tja, het woord ‘rampzalig’ is een understatement. Ik ben blij dat het voorbij is. Ik mag van geluk spreken dat ik nog leef. Mijn motorfiets begaf het in de Schotse Hooglanden, ik heb een dag geleefd op een halve Snicker voordat de sleepdienst kwam. Muggen beten in mijn kont terwijl ik moest poepen in een greppel. Ik ben opgelicht, achtergelaten, ik heb gehuild van eenzaamheid... Maar dat wil niemand horen.

‘Heerlijk,’ zeg ik. ‘Lekker gelummeld.’

De eerste schooldag is meteen de zwaarste. Dat komt omdat wij elkaar twee maanden niet gezien hebben. Er moet worden bijgepraat, door honderdtwintig leraren en veertienhonderd leerlingen. Dat geeft een gekakel, allemachtig. Nieuwe bruggers kijken schichtig rond en zoeken steun bij hun loodzware tassen. Ik begrijp hun paniek, en knik ze bemoedigend toe. Alle andere leerlingen praten

zich helemaal suf, net als wij. Ze flipfloppen even binnen om hun rooster te halen. Ik groet ze hartelijk, maar pas op mijn tellen. Voor je het weet sta je te luisteren naar een monoloog van een zestienjarige over zijn superchille scuba-duikvakantie op Barbados. En dan is het nog niet eens middag. Dan moeten we allemaal nog op de foto, het liefst lachend.

De
Brugger

Het getuigt bij al dat praten van stijl als je je gesprekspartner niet kaapt en knevelt, maar hem de ruimte geeft om snel verder te kunnen slalommen, naar de volgende praatpaal. Het is dus de kunst je vakantieverhaal bij te schaven

tot je iets overhoudt wat de grootte en de textuur heeft van een M&M. Het beste is te veinzen dat je twee maanden geluierd hebt, in Zuid-Frankrijk. Je kan beter niet aankomen met moeilijke bestemmingen en activiteiten die nopen tot verder vragen. De gymnastiekdocent die in Nepal op gletsjers geskied heeft, dient gemeden te worden. Duurt te lang. Er wachten massa's andere praatjesmakers en daartussendoor moet je nog werk doen. En o ja, de fotoshoot. Die foto hangt het komende jaar in de gang, dus niet vergeten te lachen. Hoofdpijn zien ze niet op die foto.

Joey, die nu in 4 havo zit, komt trots vertellen dat hij zijn vakantie dit jaar niet heeft verlummeld. Hij heeft alle nummers van The Beatles leren spelen. Mijn hart maakt een sprongetje. Mijn dag is gered. 'Op piano?' vraag ik.

'Nee, op Guitar Hero. Wat een vette game is dat!'

WACHT, EERST DIT

Kom, dan laat ik mijn school zien. Je moet toch een beetje weten hoe het eruitziet. In het begin verdwaal je er geheid, er zijn bruggers die niet verder het gebouw in durven dan de hal met het grote roosterbord, waar ze dan met een bange blik naar staren. Die moet je even een handje geven. Het gebouw heeft met wat fantasie de vorm van een sfinx, met twee lange poten, een hoofd (de grote aula) en een smal lijf. Uit zijn enorme achterwerk komt een hoop lawaai, want daar zit mijn muzieklokaal.

We steken eerst het grote plein over, links op het plein staat deabri voor de rokers. Alleen in Nederland bouwt men afdakjes voor leerlingen zodat ze ook als het regent gewoon een sigaret op kunnen steken. Ik steek mijn hand op naar Magnus, de grote trompettist van het schoolorkest; hij is minder gaan roken na zijn klaplong afgelopen jaar, maar moet zich nog wel steevast om acht uur melden. Te laat komen betekent: volgende dag om acht uur melden. Kan je rustig een peukje roken.

De hal is licht en kleurrijk, op de bankjes hangen een paar slaperige leerlingen die zich net als Magnus moesten melden. Joey uit 4 havo zit er vanzelfsprekend ook. Een dag uitslapen, de volgende dag melden om acht uur, dat ritme bevalt hem wel. Ik steek mijn duim naar hem op, maar hij ziet het niet. Hij veegt over zijn smartphone. Eerst moeten we even naar Rob, conciërge Rob die het kopieerwerk

doet. We gaan een trapje af en komen in een soort kelder. Er huizen monsters in de kelder: twee enorme stinkende en herrie makende kopieermachines. En het grote lieve monster Rob. Ik had hem dat kopieerwerk al veel eerder moeten geven, maar ik slaag er nooit in langer dan een halve dag vooruit te denken. ‘Te laat, Van der Werf,’ broemt Rob, ‘hebben we niet meer, en wordt niet meer geleverd!’ Zijn bolle kop glimt van genoegen, hij vindt het heerlijk om mij terecht te wijzen, waarschijnlijk omdat ik zo gretig door het stof ga. ‘Sorry,’ zeg ik, ‘Sorry, sorry, Rob.’ Mijn dag begint met een opgestoken duim en een hoop sorry. ‘Juist!’ zegt hij, ‘hoeveel wil je er hebben?’

Zo, alles is klaar. Loop maar mee naar de koffiekamer. Even een bakkie uit de automaat. Die automaat is mijn grootste vriend en mijn grootste vijand, omdat ik niet meer weet of ik naar die koffie verlang of hem haat. Je hebt de keuze uit tien varianten die alle ongeveer hetzelfde smaken. Alleen de ‘espreschoc’ raad ik af. Niemand die ooit ‘espreschoc’ heeft genomen werkt hier nog. Nooit meer iets gehoord van die lui. Er worden dingen gefluisterd, maar ik geloof natuurlijk niet alles.

In de patio staat de rector aan zijn eerste sigaret te zuigen. Het is raar dat je die twee boomlange rokers iedere dag als eerste ziet. Magnus en de rector. Mooie combinatie, een latinist kan daar wel wat mee. Verder rookt hier haast niemand, geloof me. De rector knikt ons toe. Hij steekt nooit zijn hand op, hij knikt, een korte majesteitelijke hoofdknik. Ik vergis me, zijn eerste sigaret zal het niet zijn. Misschien is het nog wel zijn eerste pakje. Als hij daar staat, in zijn eentje in de patio, omringd door grote ramen, muren van glas, is hij net een dierentuindier dat uit

zijn slaap is ontwaakt en ernstig wacht op de bezoekers.

Terug door de hal. Joey krijgt mijn duim weer te zien, als hij zou kijken tenminste. Op naar het muzieklokaal. Ik open de dikke, dubbele deur, de deur die het geluid moet isoleren en dat vast heel goed doet, alleen is er niemand die dat kan bepalen want het geluid lekt moeiteloos weg door de slecht geïsoleerde wanden en plafonds. Op sommige dagen vult het geluid de halve school. Er zijn collega's die een zucht van verlichting slaken wanneer ik een dag ziek ben.

In een klaslokaal zonder leerlingen, aan het begin van de dag, heerst een vreemde stilte. Het is alsof de stilte zich niet thuis voelt hier, alsof zij niet kan wachten om aan stukken gereten te worden. Ik verdraag die stilte niet goed, ze maakt me nerveus. Liever haal ik een bak snertkoffie en maak ik nog wat flauwe grappen met de gymleraren die in de koffiekamer altijd bij elkaar klitten, op de L-vormige doorzitbank waar alleen fitte gymleraren soepel overeind uit kunnen komen.

Het eerste waar je oog op valt, is de vleugelpiano. Dit is het kroonjuweel van het lokaal. Als je erop gaat spelen, verliest het kroonjuweel echter wat glans, want het ding is altijd vals. Sommige toetsen weigeren dienst. Het is een Schimmel, en Schimmels zijn gevoelige zielen. Te vochtig, te droog, te koud, te warm, het is nooit goed in zo'n schoollokaal voor een Schimmel. Soms springt er een snaar terwijl ik erop speel. In de onrust die daarop volgt moet ik snel kiezen wat ik doe: verbazing acteren of juist onverstoorbaar blijven. Iedere les maak je een keer of honderd een dergelijke keuze, in de boekjes heet dat 'pedagogisch handelen'.

De Schimmel verdeelt het lokaal in twee delen: links de tafels en stoelen, rechts de bandinstrumenten – drums, versterkers, gitaren, het gedeelte waar veel kinderen verlangend naar kijken. De instrumenten kijken angstig terug. Nu is alles nog keurig, tafels recht, gitaren strak in het gelid in de rekken, kabels opgerold, snaren en drumstokjes nog ongebroken en onwetend wat hun te wachten staat.

Aan het einde van de dag ziet dit lokaal eruit alsof er zes uur lang een tornado gewoed heeft en ruikt het alsof er honderdvijftig stinkbommen zijn ontploft. Vijf lesuren. Dan zal de stilte zijn teruggekeerd, tenminste, als Roos en Naat uit 5 havo niet komen oefenen. Die zijn hier niet weg te branden en zij kunnen met zijn tweeën een heel lokaal vullen – zingend, drummend, gitaar spelend, alles tegelijk. En als Mark komt opdagen, dan zijn we helemaal klaar: die neemt een lokaal volledig in beslag met zijn glimlach en zijn ADHD. Daar word je beslist vrolijk van. Helaas wil hij daarna altijd pianospelen.

Maar zover is het nog niet. Het is bijna halfnegen. Er is geroezemoes op de gang, maar hier binnen is de stilte weldadig, langzaam neemt zij toe in gewicht naarmate het daarbuiten rumoeriger wordt. Ik wil dat je nu weggaat, want de bel gaat zo – en vlak voor het begint, ben ik altijd zenuwachtig. De docent drama, mijn goede vriend Cees, zegt altijd: je bent zo goed als je laatste voorstelling. Net zo goed als mijn eerstvolgende les ben ik en even kwetsbaar als deze stilte.

VOORNEMENS

Goede Voornemens. Je kent ze wel, oude vrienden die op 1 januari op de rand van je bed zitten, die de hele dag blijven, luidruchtig zijn, en altijd iets goedkoops en morsigs hebben. De volgende dag zijn ze verdwenen, en je hoort een jaar lang niets meer van ze.

Een veel beter moment voor goede voornemens is eind augustus. Iedereen die op een school rondloopt weet dat. Iedereen op school heeft ze ook, die voornemens. Dat komt omdat we allemaal lang genoeg vakantie hebben gehad.

Ik begin op dag één altijd met een lege tas. Niets erin, geen boeken, nog niet eens een agenda of een pen. Alleen een paar dossiermapjes, zonder inhoud, voor iedere klas één. Langzaam komen er spullen in, dat is niet te vermijden. In een schooljaar vergaar je dingen die je nodig denkt te hebben. Vooral papier. Aan het einde blijkt het allemaal nutteloze rommel te zijn. Het is net als in het leven. Het voornemen bestaat hieruit: ik moet voor de herfstvakantie mijn tas nog zelfstandig kunnen dragen.

Ik heb nog een voornemen: ik wil in één klas de indruk wekken dat ik een docent ben die precies weet wat hij doet. Geen malloot die wankele puberbreinen ontregelt, en zichzelf nog het meest, die het toestaat dat zijn lokaal een bende wordt. Een oase van rust zal ik zijn, een nestor, een vaderfiguur. Dit heb ik nodig voor zo'n voornemen:

een nieuw schooljaar, en een stel kinderen dat mij nog niet kent. Ik heb het hier vaak over gehad met Cees, en hij gaat het dit jaar ook zo doen.

Ik ga zitten, ik knip met mijn vingers, ik heb mijn minzame glimlach zojuist nog op het toilet geoefend. De klas wordt stil. ‘Jongens,’ zeg ik, ‘muziek!... dat is... dat is...’ Ik heb nog geen idee wat het is, muziek, maar het wordt vast prachtig. Mijn borst zwelt. ‘Mijn broer heeft u gehad,’ zegt een jochie dwars door de stilte. Ik kijk naar het joch, hij draagt een vilten gleufhoedje. Snel kijk ik op de plattegrond. Hij heet Jasper. ‘O ja, Jasper?’ zeg ik. ‘Ja,’ zegt hij, geheel niet uit het veld geslagen. ‘Hij zegt dat u echt gek bent!’

In de pauze kies ik op de koffieautomaat voor de optie ‘extra sterk’.

Leerlingen lopen vaak net wat langer dan ik rond met hun goede voornemens in onbeschadigde staat. Hun voornemens kunnen erg ontroerend zijn. Alles wordt ieder jaar beter, dat is waar leerlingen vast in geloven. In de koffiekamer vertelt Madeleine hoe twee meisjes gearmd haar klas in kwamen zweven, de lichte tred verried hun goede voornemens. ‘Ik ga een acht voor Nederlands halen dit jaar mevrouw, en Fien ook! Fien wilde eerst niet, maar we hebben gepraat en nu wil Fien het ook!’

Zo legt ieder kind dromen voor je voeten. Voorzichtig lopen, niets kapotmaken, je tas draagbaar houden en je lokaal een beetje netjes – dat is wat ik ga doen.

HAKAN EN YASIN

Op mijn school zitten veertienhonderd kinderen, en ik heb het gevoel dat ik ze in de zomervakantie alle veertienhonderd tegenkom. Of beter, ze komen mij tegen, want ik herken ze vaak niet eens. Ze worden in zo'n lange vakantie volstrekt onherkenbaar, ze zijn in alle richtingen gegroeid, flaneren in badkleding en zien vijftig tinten bruin. Meestal weet ik ook niet meer hoe ze heten, maar dat hindert niet. Het gaat zo: ik hoor een stem, 'Hallo meneer!' Ik kijk om, roep 'hoi' en 'dag', steek joviaal mijn arm in de lucht, en dat was het.

Soms kom ik echter in de problemen. Ik sta bijvoorbeeld bij de kassa van v & D, de caissière begroet mij hartelijk: 'Dag meneer Van der Werf.' Ik herken haar gezicht, het is dus een leerling met een zomerbaantje. Of is het een oud-leerling? Ik vraag hoe het werk haar bevalt, ze vertelt het een en ander, en zegt dan ineens: 'Weet u eigenlijk hoe ik heet?'

Achter mij staan twee dames. Ze hebben alles gehoord. Ze kijken verwachtingsvol: Ja, weet hij het? Zou hij het weten?

Half juli liep ik met mijn zoontje door de stad, het was warm, we aten een ijsje. We liepen Hakan en Yasin tegen het lijf. Ze aten hamburgers. Hakan en Yasin zitten in 4 havo, of 5, ik weet het niet meer, want ze zijn allebei blijven zitten, maar in verschillende schooljaren. Hun namen ken

ik in ieder geval, maar daar heb je in hun geval niets aan, want ze zijn identiek. Eeneiiger vind je tweelingen niet. Al vanaf de brugklas vragen de pestkoppen iedere keer als ik ze tegenkom of ik weet wie Hakan is en wie Yasin. En dat weet ik niet. Haast niemand weet dat.

‘Jullie zijn allebei lelijke Turken, punt uit,’ zeg ik dan. Ze kunnen dat van mij hebben, want ik koop elk jaar op de Actiedag een hele berg zelfgebakken, moddervette en on-eetbare Turkse oliebollen van ze. Dit keer was ik eigenlijk wel in mijn nopjes dat ik ze zag, want mijn zoontje droeg een shirt van Fenerbahçe – in mijn ogen toch een respectabele Turkse voetbalclub. We spraken over het mooie weer en over hoelang de vakantie nog was. Daar bleef het bij. Over het voetbalshirt werd niet gesproken.

Verdomd als het niet waar is, ik kwam ze een paar dagen later weer tegen. Een van hen begon direct tegen mij te praten.

‘Yasin wil wat zeggen...’

‘Wat wil je zeggen Yasin?’ vroeg ik de ander. Die keek me triomfantelijk aan.

‘Ik ben Hakan,’ zei hij. ‘En uw zoontje is voor de verkeerde voetbalclub.’

Toen ze wegliepen zag ik het pas. Yasin – of Hakan – droeg een shirt van Galatasaray.